

תובנה בחינוך - פרשת לך לך (תשפ"א)

כבוד – נצרך, מוכרח או פריבלגיה?

רבות נכתב אודות החשיבות על יחס מכבד לכל אדם, ובפרט כאשר מדובר בתלמיד, לו אנו רוצים להנחיל דרך. וכך מסופר על הגאון הגדול רבי יהודה מועלם זצ"ל, ראש ישיבת פורת יוסף, כפי שהעידו תלמידיו (ספר שבט יהודה עמ' קצב): מורנו הרב העמיד תלמידים רבים למעלה מיובל, ואהבם וקירבם כבניו, בזכות הארת פניו לכל תלמיד באשר הוא. שיטה זו למדה ממורו ורבו ראש הישיבה חכם עזרא עטייה זצ"ל שכאשר הוצרך להוכיח בחור על דבר מסוים, היה מוכיחו בדרך עקיפה ובחיוך, וכך היה הבחור מקבל את התוכחה ושב לדרך המוטב. וכאשר היה צריך להוכיח בחור על דבר שלא נאה ויאה לבן ישיבה, היה לוקחו לאחר השיעור ומשוחח עימו באופן שלא יתבייש בפני חבריו, פָּאָב לבנו, וכמובן שהבחור היה מתמלא בחרטה. אכן, חובה גדולה להיזהר בכבודו של כל תלמיד.

לחנך ולאהוב!

ויסוד לזה מצינו בפרשתנו.

ניסיון לא פשוט נתנסה אברהם אבינו כשנצטווה: "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך".

אולם הבה נתבונן על הדרך בה קיבל את ההוראה:

"לך לך" - להנאתך ולטובתך (רש"י).

ליטול שכר על כל פרט ופרט, כי ה' ישתדל להיטיב לאוהביו (אור החיים).

שהעתיקו הקב"ה מענין לענין כדרך שמחנכים התינוק, כי אולי יקשה עליו לקבל הכל בבת אחת (כלי יקר).

על אף הציווי המוכרח והתכליתי של "לך לך", מכל מקום הפנייה אל אברהם אבינו היתה בדרך של אהבה וכבוד.

עלינו אמנם רובץ הציווי – "והלכת בדרכיו", בדרך חינוכנו לבנינו ותלמידיו, אמנם עלינו להדריך ולהציב גבולות, אך הכל בדרך של אהבה וכבוד, ביחס מכבד של הערכה וחיבה.

הכבוד - גורם חשוב בכוחות הנפש

"מה שחסר כיום לבחור הוא לא החיזוק אלא העידוד. מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל אמר, כי יש לשלם לאברכים בכדי שיעודדו בחורים. ונשאל בזמנו, האם הכוונה שישלמו לאברך כדי שידפוק על הגב של הבחור ויעודד אותו? והשיב כי זו בדיוק כוונתו. לימים התברר כי מרן הגר"ש זצוק"ל, החזיק קרן מיוחדת שזה היה ייעודה, לשלם לאברכים בכדי שיעודדו בחורים, והדבר נודע כאשר ביקש משליח שנסע לחו"ל שיחפש תורם שירצה לתרום לכך, ואמר כי צריך שיהא בן תורה, משום שרק בן תורה יכול להבין את הצורך בזה".

"גם מרן החזו"א זיע"א כותב בכמה מקומות, כי הכבוד הינו גורם חשוב בכוחות הנפש, והכבוד נצרך לאדם לבניית אישיותו. נהוג שנותנים לבעל תוקע בראש השנה עלייה בכדי שיחוש בביטחון ויתקע כראוי".

מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל, סיפר על עצמו כי סבו הגה"ק בעל ה'לשם' זצוק"ל, דיבר בשבחו מספר מילים, והדבר גרם לו לעידוד רב.

"אצל גדולי ישראל ראינו תמיד שנהגו לכבד ולעודד כל אדם, מרן הגר"ש זצוק"ל, היה מקפיד לומר לכל נהג מונית שהיה מסייע, ש"אינו סתם נהג מונית, אלא שהוא מנהיג אותו כעת, והוא ה'מנהיג' שלו", ואף מרן הגרא"מ שך זיע"א, אמר פעם למוכר נעליים כי הוא בעל תפקיד חשוב שאין שני לו, משום שכתוב "לעולם ימכור אדם כל נכסיו וינעל מנעלים לרגליו", והוא הרי מוכר את המנעלים הללו".

על הקב"ה אנו אומרים כי "יתום ואלמנה יעודד", לא 'יחנך', 'יעודד'!

תפקידו העיקרי של האב הוא לעודד. מהות החינוך זהו עידוד!

שאלתי פעם את מרן הגרא"מ שך זיע"א, מה יש לחפש במחנך? והשיב מיד: שידע לתת חום ועידוד ושיהא דמות. וסיפר על עצמו שבעת לימודיו בקלם היה מלמד שכולם אהבוהו וחיכו לשיעוריו, מאחר והיה נותן הרבה חום ומרעיף מילות עידוד, ומרן ראש הישיבה הגרמ"י ליפקוביץ זצוק"ל אמר כי עיקר תפקידו בישיבה הוא לתת כבוד לבחורים, עוד מסופר כי אמרו לפני מרן החזו"א זיע"א, כי כל תלמיד צריך לקבל "כפית כבוד", ותיקן ואמר שצריך לתת לו "צלחת של כבוד". כך ראינו אצל גדולי ישראל מאז ומעולם, שמאוד הקפידו על ענין זה של נתינת כבוד ועידוד, שהוא יסוד גדול בעבודת ה' ובגידול התלמידים".